

DIRECȚIA DE SĂNĂTATE PUBLICĂ
H A R G H I T A

530180 Miercurea-Ciuc, Str.Miko nr.1,

tel:0266-310423,0266-324483,fax:0266-371142

e-mail:dspj.harghita@aspharghita.ro; http://www.dspharghita.ro

Nr.înreg.: 731/16.02.2024

Factori de risc și consecințele acestora asupra sănătății publice în situații de urgență

Prevenția și informarea corectă a populației sunt esențiale în orice situație. De aceea, măsurile privind sănătatea publică au un rol important, în special în cazul persoanelor cu risc crescut de îmbolnăvire: adulții cu vârsta de peste 65 de ani, copiii mai mici de 5 ani, femeile gravide, pacienții cu boli cronice - cum ar fi diabetul zaharat, boli cardiace, boala cronică de rinichi care necesită dializă, boala cronică de ficat, pacienții cu HIV/SIDA și pacienții cu imunitate scăzută ca urmare a tratamentului imunosupresor, chimio- și radioterapie.

În situațiile de urgență și în situații de criză, catastrofe și urgențe precum: inundații, incendii extinse, cutremure, explozii, epidemii, etc., **lipsa de resurse sanitare, panica, avariile produse în infrastructură, lipsa medicamentelor, condițiile improprie de igienă, lipsa apei potabile, rata scăzută de vaccinare** pot conduce la apariția unor boli, care pot afecta o mare masă a populației, chiar comunități întregi. În contextul unei situații în care, pe lângă aceste lipsuri **nu pot fi respectate nici măsurile de prevenție, precum igienizarea, izolarea și distanțarea socială**, există posibilitatea apariției unor epidemii de boli foarte contagioase precum enterocolite, holera, pojarul, rujeola, difteria sau poliomielita, dar ar fi dificilă și tratarea unor afecțiuni precum Covid-19, gripa, SIDA și TBC.

Extinderea rețelei media și accesului on-line are laturi pozitive, prin acces mai facil la sursele de informare-educare a populației, dar are și laturi negative prin răspândirea știrilor false, dezinformării, manipulării și crearea panicii.

Curentul antivaccinist, care s-a răspândit în ultima perioadă, reprezintă o problemă majoră, care în situații de risc devine și mai accentuată. Din cauza informațiilor incorecte sau incomplete, mulți părinți au optat să nu-și vaccineze copii și astfel și-au lăsat copiii vulnerabili la anumite boli foarte grave, cu complicații sau cu consecințe permanente și uneori fatale. Aceste boli datorită vaccinării pe scară largă au fost eradicate în Europa, iar multe alte boli au fost aproape complet eliminate.

De exemplu, în România în anul 1992 a fost înregistrat ultimul caz de poliomielită. În trecut, poliomielita reprezenta o cauză majoră de deces, de paralizie sau invaliditate permanentă și erau frecvente complicațiile legate de alte boli contagioase, precum orbirea provocată de rujeolă și surditatea la naștere, cataractă sau deficiențe de învățare din cauza infecției cu rubeolă a mamelor în timpul sarcinii.

Cu toate că, anual, vaccinurile salvează milioane de vieți, există și în prezent, cazuri de copii și adulți care mor din cauza bolilor care ar fi putut fi prevenite prin vaccinare.

Dacă ratele de vaccinare scad, în viitor, mai ales în situații de risc, ne putem confrunta cu recrudescența unor boli contagioase, care ar fi putut fi prevenite prin vaccinare și există posibilitatea

unui regres, deoarece pericolul importului de cazuri din țările în care transmiterea unor boli infecțioase nu a fost întreruptă este prezent și real. De aceea, este imperios necesară extinderea serviciilor de vaccinare în comunitățile neacoperite, comunități în care trăiesc unii dintre cei mai vulnerabili copii și este foarte importantă comunicarea activă cu aparținătorii și educația sanitară a acestora.

În situații de criză poate fi afectată infrastructura medicală. **Lipsa medicamentelor** reprezintă un risc semnificativ pentru sănătatea publică, deoarece ar avea un impact negativ urias asupra pacienților afectați, cu consecințe extrem de grave - imposibilitatea de a trata afecțiunile medicale acute și cronice. **Lipsa de resurse sanitare, umane și financiare**, conduc la o calitate redusă al actului medical și ar fi afectată chiar accesibilitatea serviciilor medicale, ceea ce conduce inevitabil la creșterea riscului de complicații și la creșterea mortalității din cauza imposibilității de a primi îngrijire medicală adecvată.

În situații de urgență, cu ocazia **relocării sau strămutării forțate a unui număr mai mare de persoane**, în majoritatea cazurilor, nici la destinație și nici pe traseu, nu pot fi asigurate condiții igienico-sanitare corespunzătoare. Lipsa sau un număr insuficient de grupuri sanitare, lipsa instalațiilor sanitare, instalațiilor electrice, de încălzire și supra-aglomerarea spațiilor duc la **condiții improprie de igienă** și în consecință pot apărea bolile precum pediculoza și scabia. Condițiile de igienă deficitare, igiena personală precară și sistemul imunitar slăbit pot favoriza răspândirea rapidă a bolilor infecțioase și chiar apariția unor epidemii, cu potențial de impact asupra sănătății publice la nivel regional.

Lipsa apei potabile și consumul de apă contaminată poate avea consecințe foarte grave. **Agenții biologici** pot duce la contaminarea bacteriologică a apei, care are drept urmare răspândirea unor afecțiuni cum sunt holera, leptospiroza, dizenteria, febra tifoidă sau poliomielite.

Consumul de apă **poluată chimic**, cu metale grele, cum ar fi arsenul și mercurul, cu pesticide și îngrășăminte nitratați pot provoca o serie de probleme de sănătate: dereglări hormonale, efecte nocive asupra funcțiilor creierului, cancer, infecții respiratorii și cutanate, iar apa cu concentrație mare de nitrați, poate provoca "boala albastră" a copiilor (methemoglobinemia), care poate duce chiar și la deces prin asfixiere. De asemenea, apa **poluată cu deșeurile toxice** poate cauza grave prejudicii sănătății și poate provoca boli agresive.

Pentru prevenirea apariției și răspândirii bolilor, este foarte importantă evitarea consumului de apă dintr-o sursă neverificată.

În situații de urgență o altă problemă de sănătate publică pot reprezenta **toxiinfecțiile alimentare** cauzate de consumul de alimente sau apă contaminată cu anumite bacterii, virusuri, paraziți sau substanțe chimice. În situații de criză nu întotdeauna există condiții corespunzătoare preparării și stocării alimentelor, de multe ori păstrarea acestora se realizează în condiții improprie, iar insectele și rozătoarele ajung în contact cu alimentele gata preparate și le contaminatează. Toxiinfecția poate apărea și în cazul în care nu este asigurat lanțul de frig necesar, produsele alimentare sunt consumate după data de expirare specificată pe etichetă sau dacă au fost manipulate de o persoană bolnavă, care nu s-a spălat pe mâini. Boala poate avea complicații foarte grave. Deshidratarea este complicația severă cea mai frecventă a toxiinfecției alimentare, care în cazuri extreme, poate fi și fatală. În unele cazuri toxiinfecțiile pot cauza sindrom hemolitic-uremic, în special la copiii mici și vârstnici, pot cauza avort spontan, naștere prematură și leziuni neurologice pe termen lung, întârziere în dezvoltare sau chiar o infecție potențial fatală la nou-născut.

Fenomenele climatice extreme, canicula sau temperaturile foarte scăzute, pot genera riscuri majore pentru populație. Pot agrava starea de sănătate a persoanelor expuse la risc și din acest motiv acestea necesită atenție sporită: bolnavi cronici, gravide, copii cu afecțiuni ce necesită

monitorizare permanentă, vârstnici cu nevoi speciale, persoane cu dizabilități, cazuri sociale, pacienți dializați.

Temperaturile ridicate favorizează înmulțirea agenților patogeni, alterarea alimentelor și astfel pot apărea cazuri de toxiinfecție alimentară. Este favorizată înmulțirea țânțarilor, iar aceștia pot transmite boli infecțioase.

Când corpul uman este expus la **temperaturi foarte scăzute**, fără echipament de protecție adecvat o perioadă variabilă de timp și în funcție de circumstanțe, se instalează hipotermia. Dacă temperatura corpului scade sub 35°C apare șocul hipotermic. Acest fenomen este accentuat de imobilizare mai ales la vârstnici și bolnavi.

În inundații, contactul direct cu apa infectată și deficiențele de infrastructură pot avea efecte negative asupra sănătății unei mase mari ale populației. Aceste efecte pot fi imediate sau pot apărea la câteva zile și săptămâni.

Pot apărea **infecții** digestive, ale pielii și ale ochilor, boala meningococică, boli infecțioase transmise de rozătoare - ex. leptospiroza, diaree, toxiinfecții alimentare. Dacă fântânile individuale sau publice au fost inundate, apa din aceste fântâni se consideră nepotabilă și este interzisă pentru consum.

Posibilitatea de a se răni este crescută în cursul inundațiilor și pot apărea **răni cu risc tetanigen**, motiv pentru care este importantă vaccinarea antitetanică (ATPA) a populației expuse. În cazul personalului cu atribuții în acțiunile de salvare, este important ca schema de vaccin ATPA să fie completă : la fiecare 10 ani adulții ar trebui să primească o doză de rapel, deoarece acest lucru simplifică tratamentul pentru orice rană, care ar putea apărea.

Cu ocazia inundațiilor, în funcție de situația epidemiologică locală, autoritățile competente pot emite recomandări vaccinale pentru populația afectată.

În cazul unui accident nuclear există **pericolul expunerii populației la radiații ionizante**. Un astfel de accident are ca rezultat contaminarea caselor și a obiectelor, prin depuneri de substanțe, sau a oamenilor și animalelor, prin inhalare, respectiv consum de alimente sau apă iradiată. Efectul radiațiilor este determinat de durata și intensitatea expunerii, ele penetrează aproape orice formă de materie și pot pătrunde în piele, dar și în măduva osoasă. Radiațiile în doze mari provoacă sindromul acut de iradiere sau în cazuri extreme chiar decesul imediat. Pot provoca **modificări biologice pe termen scurt**, stări de rău, arsuri ale pielii, stări de vomă și febră și pot provoca **modificări biologice întârziate**, care apar după un timp mai îndelungat - mai mulți ani sau chiar zeci de ani și se manifestă prin creșterea riscului de cancer și boli ereditare la descendenți.

În cazul unei alerte de pericol nuclear, există unele măsuri ce trebuie să fie implementate în vederea ocrotirii sănătății: trebuie realizată o decontaminare cât mai eficientă - prin spălare și diluare, evitând lezarea pielii prin abraziune, trebuie restricționat consumul unor alimente sau lichide care au fost descoperite în aer liber și care pot fi contaminate și consumarea numai a produselor alimentare și a lichidelor ambalate, protejarea pe cât este posibil a fântânilor și a hranei din exteriorul locuințelor. Pentru prevenirea efectelor întârziate se administrează pastile de iodură de potasiu, conform și numai la indicația autorităților. Aceste pastile se iau în doza unică recomandată fiecărei categorii de vârstă, în primele 6 ore după anunțul autorităților: adulți și copii peste 12 ani: 2 pastile, copii între 3-12 ani: 1 pastilă, copii între 1 lună – 3 ani: jumătate de pastilă și nou-născuți (până la 1 lună): un sfert de pastilă . După vârsta de 40 de ani riscul de absorbție a iodului radioactiv scade semnificativ, de aceea nu se recomandă administrarea tabletelor de iodură de potasiu la această categorie de vârstă. Pentru prevenirea agravării stării de sănătate a persoanelor afectate, trebuie asigurată asistența medicală de urgență - tratamentul rănilor, arsurilor, traumatismelor, tratament simptomatic și de suport, însă persoanele care au fost expuse la doze mai mari/foarte mari necesită

și tratament specializat într-un centru medical, pe cât posibil în zilele imediat următoare expunerii la radiații.

Evenimentele negative în situațiile de urgență, pot avea un impact semnificativ asupra sănătății mintale și pot genera **traume psihologice** în rândul populației afectate. În situații de criză sentimentul de siguranță e distrus și foarte mulți oameni pot experimenta atac de panică, anxietate, stres post-traumatic sau depresie.

Emoțiile care iau naștere în urma unor evenimente negative, la un moment dat au diferite consecințe asupra modului de reacție ale oamenilor în situațiile în care ele apar, afectează comportamentul individului în societate, modul de gândire și influențează modalitatea în care o persoană gestionează stresul.

Asigurarea accesului la serviciile de sănătate, promovarea igienei personale și comunitare și acordarea de sprijin pentru sănătatea mentală sunt esențiale în astfel de situații critice.

Gestionarea eficientă a acestor factori de risc în situații de urgență implică coordonarea eforturilor autorităților, intervenția promptă a serviciilor de sănătate, educarea publicului și punerea în aplicare a măsurilor de prevenire și intervenție.

În situații de urgență, colaborarea între autorități și organizațiile societății civile este foarte importantă, aceste organizații aducând adesea resurse umane și materiale suplimentare care pot sprijini eforturile autorităților în transport, operațiunile de evacuare și salvare. Organizațiile neguvernamentale specializate în sănătate pot colabora cu autoritățile pentru a oferi asistență medicală de primă necesitate și pentru a gestiona riscul de răspândire a bolilor, pot contribui la furnizarea de adăposturi temporare, hrană și provizii esențiale. Colaborarea în distribuirea acestor resurse asigură acoperirea mai eficientă a nevoilor urgente ale comunităților afectate. Organizațiile specializate în asistență psiho-socială pot colabora cu autoritățile pentru a oferi sprijin emoțional și consiliere celor afectați.

Colaborarea în situații de urgență necesită flexibilitate, comunicare deschisă și o abordare integrată a nevoilor comunității, pentru a asigura o reacție eficientă în momentele critice.

Oferind ajutor, se pot dezvolta empatia și înțelegerea pentru alți oameni și problemele lor, se poate îmbunătăți stima de sine datorită sentimentului de a putea fi de ajutor și astfel, oamenii pot dobândi încredere în abilitățile lor de a face față situațiilor de criză, situațiilor incerte și stresante.

**Director executiv
Dr. Tar Gyöngyi**

**Întocmit
Bodó Éva - consilier superior**

Surse

<https://vaccination-info.europa.eu/ro/vaccinarea>

https://health.ec.europa.eu/vaccination/overview_ro

<https://www.cnsct.ro/index.php/polio>

https://www.anm.ro/_/PRO/pro_4593_27.04.12.pdf

https://www.anm.ro/_/PRO/PRO_8898_27.04.16.pdf

<https://insp.gov.ro/download/cnmrmc/documente/unnamed->

file.pdf/informatii/Ghid_populatie_Urgenta_Radiologica_si_Nucleara.pdf